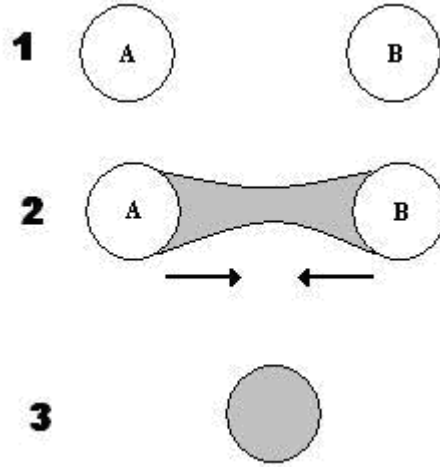

Aşk Bağının Gücü

Doç. Dr. Haluk Berkmen

Bir önceki **Kuvveden Fiile** başlıklı yazımda "Var olan kuvvet tinde iken *bilkuvve*, varlığa çıktığında ise *bilfiil* olur" dedim. İnsanda gizli bir potansiyel enerji olarak bulunan kuvvetin dışlaşması akıl ile değil duygu ile gerçekleşir. Bu duyguya **aşk** adı verilmiştir. Aşk öylesine bağlayıcı bir kuvvettir ki özne ile nesne farkı ortadan kalkar, seven ile sevilen, bilen ile bilinen bütünsel tek bir varlık olur. Bu durumu göz önüne getirebilmek için ne yazık ki gene aklın gücünden yararlanmak durumundayız. Durumu sözel olarak değil, görsel olarak kavrayabilmek için alttaki şekle bakalım.

1 durumunda A ve B ile belirtilmiş olan iki var olan görülmektedir. Ayırıcı ikili mantık ile baktığımızda A ile B birbirlerinden ayrı, bağımsız ve yalıtık varlıklar olarak görülür. Eğer aralarında bağlayıcı ve bütünleştirici bir enerji bağı oluşursa, bu iki varlığın arasında fiziksel olmakla birlikte gözlenmesi ve ölçülmesi mümkün olmayan bir bağ oluşur (2'deki durum). Aralarında oluşmuş olan bağ **çekici bir enerji** bağıdır. Bu enerji bağına pozitif bilim penceresinden bakıp fizik bir terimle tanımlamak istersek, gök cisimlerinde var olan **gravitasyon** veya 'çekim kuvveti' adını verebiliriz. Maddi varlıkların birbirlerini çeken kuvvetin denklemini daha 1600'lü yıllarda Newton yazmıştı.

Zamanla sadece maddi nesnelerin birbirlerini çeken kuvvetin her nesnede, canlı veya cansız farkı olmadan, bulunduğu anlaşıldı. İnsanların güçlü bir şekilde hissettikleri ve aşk denen bu çekim kuvveti iki insan arasında veya insanla ruhsal bir varlık olan Tanrı arasında oluşabilir. Çünkü aşk hem bedende hem de zihinde etkin olan, bazen mutluluğa bazen de bunalıma yol açan, bir tür çekici kuvvet olarak hissedilebilmektedir.

Aşkın sadece bedensel (seksüel) çekimden kaynaklanmadığı, tinsel bir boyutu da bulunduğu hepimizin bildiği bir gerçektir. Aşk insanı daha yüksek ve latif duygular içine sokar. Büyük sanat insanları içlerinde aşkı duyumsadıklarında kalıcı eserler yaratırlar. Bu *nefs* mertebesine, veya benlik boyutuna **Nefs-i Mülhimme** denir. Tasavvuf ehli kişiler için bu merteye sezgisel olarak Tanrı-İnsan ilişkisi veya bağlantısı olarak tanımlanır. Yukarıdaki şekilde 3 durumu böyle bir teklifi simgelemektedir.

Kadim bilgelikte dalgalı bütünlük içinde oluşan çekim durumuna "**rabita**" denir. Rabita, *rabt-eden* ile *rabt-edilenin* bütünlüğü olup, **Manevi Aşk** olarak düşünülmelidir. Tasavvufta aşk maddi değil, manevi bir olgudur. İnsanlık boyutunda yükselmiş olanlar Tanrı varlığının içinde eriyip adeta yok olurlar. 'Yok oluş' üç şekilde gerçekleşir. Bunlar: **Fena-fi Şeyh, Fena-fi Resul ve Fena-Fi Allah** boyutlarıdır. Birincisi *mürşid* olan kişi ile manevi bütünleşmeyi, ikincisi peygamber bilinci ile bütünleşmeyi ve üçüncüsü Allah ile bütünleşip, bir çeşit yok olmayı ifade eder. Her boyutta söylenen söz, yapılan eylem, manevi aşkın etkisi altında dönüşerek değişmiş olan benliğin ifadesi olur.

Manevi aşkı yaşayıp deneyimlemek gerekir. Günümüzün çalkantılı yaşamı içinde anlaşılması oldukça zor olan bu durumu Anadolu bilgisi **Hacı Bayram Veli** (1352-1429) bakın nasıl anlatıyor:

**Bilmek istersen seni
Cân içre ara cânı
Geç cânından bu ânı
Sen seni bil sen seni.**

**Kim bildi efâlini
Ol bildi sıfatını
Anda gördü zâtını
Sen seni bil sen seni.**

**Görünen sıfatındır,
Onu gören zâtındır,
Gayrı ne hâcatındır,
Sen seni bil sen seni.**

**Kim ki hayrete vardı
Nûra müstağrak oldu,
Tevhid-i zâtı buldu
Sen seni bil sen seni.**

**Hacı Bayram Veli
Bileni anda buldu
Bulan ol kendi oldu
Sen seni bil sen seni.**

Temiz bir Türkçe ile yazılmış olan bu şiirde sadece iki sözcüğün anlamını vermekle yetineceğim. Bu sözcüklerden biri Efâl = fiiller, yapılan işler ve eylemler demektir. **Kim bildi efâlini, Ol bildi sıfatını, Anda gördü zâtını, Sen seni bil sen seni** sözleriyle, insanın kendini bilmesi için, yaptığı işin ve söylediği sözün bilincinde olması gerektiğini ifade ediyor. Bu duruma **farkındalık** diyoruz. Kendini bilmek farkında olmayı gerektirir.

Diğer sözcük *Müstağrak* olup 'gark' kökünden türer ve içine dalmış veya içinde yok olmuş anlamına gelir. **Kim ki hayrete vardı, Nûra müstağrak oldu, Tevhid-i zâtı buldu, Sen seni bil sen seni** dörtlüğünde, hayret makamına ulaşan insanın manevi ışık içinde kaybolarak ayırimsız birliğe ulaşacağını ve hakikati bulacağını belirtiyor. Son dörtlüğünde ise bilen ile bilinenin birliğine ulaşan insanın tüm varlığı ile olgunlaşmış, **Nefs-i Kâmile** boyutuna ulaşmış bir insan olacağını ifade ediyor.

Aşk konusunu en fazla terennüm etmiş olan Anadolu bilgisi **Mevlâna Celaleddin Rûmî**'dir. Mevlâna için Tanrı, **Yunus Emre**'de olduğu gibi bir dosttur. Tanrı aşkının insanı nasıl değiştirdiğini şu dizelerle anlatıyor:

**Aşk özge ateştir, ısınır onda ayaz
Yandıkça o taşlar yumuşar, sert kalamaz
Varsın âşık günaha girsin hoş gör
Sevda şarabından içmiş, arlanamaz.**

**Aşk geldi, damarlarımda cildimde bu kan.
Bomboştum, sonra taştım aşktan, aşktan.
Dost, işte gelip doldu da tüm varlığıma
Sırf isimim kaldı. Bende dosttur yaşayan.**

Mevlâna aşkı ateşe benzetiyor ve en sert taşı bile eriteceğini söylüyor. Aşk ateşi ile yumuşamış benlik emir-komuta düzeyinde varlığını sürdüremez. Çünkü emir-komuta boyutunda duygular ve sezgiler yerine bencil istekler ön plandadır. Gerçek aşkta ne bencil istekler ne de karşılık beklentileri bulunur. Özellikle manevi aşk tümüyle benliğin yok oluşu şeklinde kendini belli eder.

Yunus Emre de manevi aşka büyük önem verir. Yunus için aşk aynen içilen bir şerbete benzer. Aşk şerbetinden içenler kendi benliklerinden vazgeçseler de bir kuş gibi uçmayı, bir denizci gibi denize dalıp inci çıkarmayı başarırlar.

**Bir kuş olup uçmak gerek
Bir kenara geçmek gerek
Bu şerbetten içmek gerek
İçenler ayılmaz ola.**

**Çevik bahrı olmak gerek
Bir denize dalmak gerek
Bir gevher çıkarmak gerek
Hiç sarraflar bilmez ola.**

**Kişi âşık olmak gerek
Maşukayı bulmak gerek
Aşk oduna yanmak gerek
Ayruk oda yanmaz ola.**

**Yunus imdi var tek otur
Yüzünü hazrete götür
Özün gibi bir er getir
Hiç cihana gelmez ola.**

NOT: Bu yazının bazı bölümleri **Kuantum Bilgeliği ve Tasavvuf** kitabımdan alıntıdır.